

GÁLFALVI GYÖRGY

PROFÁN DIAGNÓZIS

Dumitruval húsz éve élünk egy városban. Dumitruval húsz éve nem ismerjük egymást.

Dumitruval e húsz év alatt szinte naponta találkozunk, mert ugyanabban az épületben dolgozunk; Dumitruval e húsz év alatt részt veszünk jó néhány viharos gyűlésen, egymás mellett olvasunk fel több tucat irodalmi esten, közös aszal mellé is leülünk, és már az első pohár előtt együtt szidjuk azokat, akiket csak dicsérni illene.

Dumitruval mégsem tudjuk egymásról a legfontosabbat.

Dumitruval 1989. december 22-én egymás nyakába borulunk a főtéren; Dumitru néhány nap múlva elélem áll az utcán, s azt mondja: – Beszélni szeretnék veled.

– Ne haragudj, Dumitru, most nagyon sietek – válaszolom, mert azokban a napokban állandóan nagyon sietek.

– Fontos dologról van szó – makacskodik Dumitru –, számomra élet-halál kérdésről!

– Ha annyira fontos, akkor hallgatlak, Mítru.

– Mondd, Gyuri, valóban ki fogjátok tenni a magyar feliratokat? Ezt beszélük az emberek.

– Valóban kitesszük, Dumitru. Már miért ne tennénk vissza őket?

És erre azt mondja nekem Dumitru, aki végzettségére nézve filozófus, egyébként költő, több verskötet szerzője:

– Ha így áll a helyzet, akkor nekem végem. Akkor nekem el kell pusztulnom – teszi még hozzá sötéten.

– Már miért kellene ezért elpusztulnod, Dumitru?

– Mondd, Gyuri, meg tudsz te érteni egy embert?

– Legalábbis igyekszem, Dumitru.

– Hát akkor hallgass ide: tudod, hogy én nem itt születtem. De otthonról harminc éve eljöttem, a szüleim meghaltak, testvéreim nincsenek. Ha hazamegyek, sehol egy ismerős. Ezt a várost sokáig idegennek éreztem, aztán megszoktam, most már meg is szerettem. Ha kiteszitek azokat a feliratokat, megint idegen leszek. És nekem már nincs ahova hazamennem. Ebbe fogok belepusztulni.

– Mondd, Dumitru, meg tudsz te érteni egy embert?

– Természetesen. Én mindenkit megértek, aki világosan beszél.

– Hát akkor figyelj rám, Dumitru, igyekszem világosan beszélni. Én itt születtem ebben a városban, apám, nagyapám, dédapám is itt van eltemetve. Itt nőttem fel, és ide jöttem vissza. Azok között a feliratok között eszméltem a világra, amelyekről beszélünk. Először egy nyelven írták ki őket, aztán kettőn, később ismét csak egyen, de már egy másikon. Miért zavarna téged, ha ismét két nyelven szólnának hozzánk, mindenkinek a saját anyanyelvén.

– Azért zavarna, mert attól kezdve nem érezném magam biztonságban. Azért zavarna, mert ahol két nyelven szólnak hozzám, ott arra figyelmeztetnek, hogy nem tisztelik az enyémet, ezért nem is akarják megtanulni. Azért zavarna, mert akkor én nem lehetek otthon a saját hazámban.

– Arra nem gondolsz – nézem a szemében Dumitrunak –, hogy én is szeretném otthon érezni magam a szülővárosomban? Azok a feliratok segítenének ebben.

És erre azt mondja nekem Dumitru, aki filozófus és költő: – Látod, ezért nem érthetjük meg egymást. Te állandóan párhuzamot akarsz vonni a kettőnk helyzete között. Én sohasem bántottalak téged, most sem akarlak megbántani, de azért van valami különbség, amiről ti mindig megfeledeztek.

– Mi az a különbség, Dumitru?

– Nézd, beszéljünk nagyon őszintén, ahogy ez komoly emberekhez illik. Amikor ti nyolcszáz – vagy jó, legyen ezer – évvel ezelőtt ideérkeztetek, tudtátok, hogy hova, kik közé jösztek, és ennek mi lesz a következménye. Tudtátok, hogy ez a románok országa és a dolgok természetes rendje szerint ehhez kell tartanotok magatokat. Csakhogy ti nem akarjátok betartani a játékszabályokat, nem veszitek tudomásul a tényeket. Hát valóban olyan átkozottul nehéz a mi nyelvünk – kiabálja arcomba Dumitru –, hogy ezer év alatt sem lehetett megtanulni, vagy csak derogál nektek, hogy megtanuljátok?

Ezt mondja nekem Dumitru és pirosan néz rám, én pedig sápadtan nézek rá vissza. Őszinte fájdalom van a mozdulatában, amikor csüggedten legyint és faképnél hagy. Én is elindulok az ellenkező irányba. Nem tudom, mit mondhatnék neki, ha ismét szembe jön velem. Szavakat keresek a párbeszédhez – a kikerülhetetlen terápiához.

(1991)